

okur yazar
yazar okur

ÖMER ERDEM

Gülten Dayıoğlu'nun yüzler ve sözler bahçesinde

Çocuk ve gençlik edebiyatının öncü ve üretken ismi, üç kuşağı büyüten, 88 yıldır koşan maratoncu Gülten Dayıoğlu alışılmışın dışındaki anı kitabı 'Yüzler ve Sözler'de bu kez yetişkinlere sesleniyor. Abdi İpekçi'den Çolpan İlhan'a, yazarın yaşamına değmiş sesler ve yüzler vasıtasıyla Dayıoğlu'nun hayatı ve insanı, geçtiği çağı hangi açılardan okuduğunu görüyoruz.

Bir yazarın asıl kaynağı belki de her zaman kelimeler ve insanlardır. İnsanlar yüze, kelimeler söze dönüşe dönüşe hem hayatı kurarlar hem de yazar tarafından edebiyat yoluyla emanet alınırlar. Her yazarın kendisine göre bir dünyası vardır ve her dünyanın türler arasındaki farklılıklarıdır. Bazen bir bakış bir öyküye yol açar, bazen bir ses unutulmuş sanılan nice anıya can verir. Gülten Dayıoğlu da 'Yüzler ve Sözler' kitabında anlardan hayatın genel akışına açılmaya çalışır.

Bilindik manada kronolojiye bağlı bir anı kitabı değil okuduğumuz. **Bir bakıma sesler ve yüzler (suretler) vasıtasıyla Dayıoğlu'nun hayatı ve insanı, geçtiği çağı hangi açılardan okuduğunu görüyoruz. Yazarın yaşama enerjisi kadar hayata katılma zenginliği, seslerden ve yüzlerden hayli büyük bir orman çıkarıyor karşımıza. Hiçbir yönden 'kolaya kaçmamış', 'seksen sekiz yıldır koşan maraton koşucusu'nun taze ve gerçek solugunu duyuyoruz. Kitabın girişinde yazma yöntemi ve sebebi hakkında detaylı bilgi sunuyor okura Dayıoğlu. "Üç yaşından beri anılarını hatırlayabilen" bir kişilik olmak ondaki canlılığın başka bir sebebi.**

Bir hesaplaşma kitabı değil 'Yüzler ve Sözler', aksine bir yandan gönül borcu duyduğu kimi insanlara bir saygı duruşu olduğu kadar yer yer eğitmenliğin verdiği alışkanlıkla da hayata rehberlik etme arzusu. İlk Abdi İpekçi ismiyle buluşmamız da bu sebepten. **Dayıoğlu'nun verdiği bilgiye göre sadece yazma şansı vermemiş İpekçi, yöntem de öğretmiş. Talat Sait Halman, Aziz Nesin, Halil Kocagöz, Muammer Karaca, Attilâ İlhan, Doğan Hızlan, Çolpan İlhan, İsmail Acar gibi şahsiyetlerin yazar kimliğine yaptığı katkıları hiç unutmamış Gülten Dayıoğlu. 'Döl' öyküsü vesilesiyle Yunus Nadi hikâye yarışmasında kazandığı ödül haberini paylaşan Orhan Erinc de bu isimler arasında.**

Yahya Kemal'e dair de ilginç tanıklıkları var Dayıoğlu'nun. Onu şiirlerini yazarken görmek için Park Otel'e gidişi, kalabalığın içinde onu uzaktan izlemesi unutulmaz. "Politika ve politikacılar, en azından çocukluk ve ilköğretim yıllarıma kıydılar" diye düşünen yazarın anılarında bu nedenle fazla politikaya yer verilmiyor. Yassıada'ya gidişi, orada

NESİLLERİ YETİŞTİREN YAZAR

Çocuk ve gençlik edebiyatımızın öncü ve üretken yazarlarından olan Gülten Dayıoğlu eğitimcilik vasfını, pedagojik önceliklerin yanında, çağ ve yetişme sorunlarıyla harmanlayarak nesillerin yetişmesine katkı sağladı. Yurtiçinde ve ülke dışında konuşmalar yaparak okurlarıyla ve kültür dünyasıyla yakın temaslarda bulundu. 'Fadis', 'Kardeşiler', 'Ben Büyü-

yünce', 'Dünya Çocukların Olsa', 'Kaf Dağı'nın Ardına Yolculuk', 'Yeşil Kiraz 1-2', 'Kırmızı Biskilet' gibi onlarca kitap yazdı. Ödüller kazandı. Türkçenin ilerlemesi ve yazmaya odaklandığı tematik alanlarda yeni anlatım imkânlarına kavuşması için emek harcadı. Eğitim sorunları üzerine ayrıca çalışan Dayıoğlu, anıları boyunca insan üzerinden hayatı araştırmayı sürdürdü.

gördükleri elbette çok değerli fakat o bilerek bu dilden beri duruyor. Ayrıca Ece Ayhan'ın evlendiği eşinin yakını olduğunu öğreniyoruz. "Düğünleri Harbiye Orduvi'nde yapıldı. Anımsadığım kadarıyla ailesinden pek az kişi katıldı düğüne" diye yazmış Dayıoğlu. Muammer Karaca ve tiyatrosuyla ilgili de yakın tanıklıklar buluyoruz kitapta. Adnan Menderes'in 'Etnan Bey Duymasın' oyununu görmek için tiyatroya gitmesi de devrin mizah anlayışını yansıtıyor.

ÖĞRETMENLİK TUTKUSUNDAN YAZI MESLEĞİNE...

Çocuklar için yazmak hem zor hem de belli adanmışlıklar gerektirir. Gülten Dayıoğlu'nun öğretmen olmak için gösterdiği çabayla beraber düşünmeli yazdıklarını. 'Burda' dergisinden patron çıkararak kendisine öğretmen önlüğü diken yazar, 'patron'u adeta bir

insan ve çocuk/gençlik ideali olarak sürekli elinin altında tutmuştur. Kasımpaşa'da bir ilkokulda başlayan öğretmenlik tutkusu adeta bir yazı mesleğine dönüşmüştür. Oldukça açık ve barışık bir dille ilerliyoruz kitap boyunca. Arayışlar, yetersizlikler, istekler, idealler, hayal kırıklıkları iç içe. 'İki çocuk annesi bir kadın olarak diskoya gitme' isteği de doğallıkla yazılabiliyor, çocukluğunun geçtiği köyde şahit olduğu ruh burkan miras paylaşımı da. İnsanın halleri açıkyüreklilikle yazıya dökülüyor.

Kütahya'da henüz çocuk denilecek yaşta, Kudret gazetesinde 'Baca Temizleyicileri' öyküsü basılan Gülten Dayıoğlu, sanki baca temizlemeyi ömür boyu sürdürmüş, insan ve evi duman olmasın diye coşkuyla hep yazmıştır. 'Yüzler ve Sözler', bir yazarın yaşama sevgiyle geri dönüşleri değil, daha çok dünü bugüne taşıyışlarıyla dolu. ■

KİTAPTAN...

■ Abdi Bey (İpekçi) aslında yazılarının içerikliğini beğenirdi. Ama metnin uzun olması onu çok kızdırdı. Bir gün "Bak Gülten, görüş ve düşüncelerini, uzun uzun yazarsan, içeriğin gücü, arada kaynar gider. Bu durumda yazının hiçbir değeri kalmaz. Okuru da yorar. Kimse okumaz seni. Uzun yazmak kolaya kaçmaktır. Okura anlatmak istediklerinin özünü sun. Okura, öze ulaşmak için, keçi-boynuzu yedirme" demişti.

■ Aziz Nesin anlatıla anlatıla bitmez. Ölümüne yakın son yönetim kurulu toplantısında "Cesedimi vakfın bahçesine gömeceksiniz. Hem de yerini birkaç kişi dışında kimse bilmeyecek" diye tutturdu. Eşim devletten izin almak gerek, diyorodu. "Onu da siz halledin" diyerek sözü ağızda bıraktı. Her neyse, vakfın bahçesine gömülme başvurusu yapıldı. Ama Aziz Bey o sırada öldü. Oğulları ve dostlarından birkaç kişi onu, vakfın bahçesine gömdüler.

■ Muammer Karaca, 'Etnan Bey Duymasın' adlı oyunda, halkın sevgilisi olup da sonradan ipe götürülen merhum ve Sayın Adnan Menderes'i konu ediyordu. Bu oyunda kendisine, o dönemde hiç kimsenin söylemeye cesaret edemeyeceği nitelikte, öylesine giydirmeler, saydırmalar vardı ki işin ilginç, dillere destan olan bu oyunu görmek için merhum başbakan Adnan Menderes Beyefendi İstanbul'a gelmiş, Karaca Tiyatrosu'nu ve Muammer Bey ile ekibini onurlandırmıştı.

■ Bir gün bir öğrencim mezarlıktan çiçek almış. Okul müdürü de onu sorguya gelmiş. Çocuğa soruyoruz, neden kopardın. "Sana getirmek için." "Oğlum ben senden çiçek istemedim ki." "Sen benden çiçek istemedin. Ama ben yine getirdim. Neden derssen geçen gün, Berna denen şu kız, sana bir tutam çiçek getirdi diye onun başını oksadın, tatlı diller döktün kendisine. Ben de..."

YÜZLER VE SÖZLER
Gülten Dayıoğlu
Yapı Kredi Yayınları, 2023
272 sayfa.